

CUVÂNT ÎNAINTE

Suntem aici în centrul geografic al Europei, aici unde de-a lungul secolelor populația românească, autohtonă, a creat o cultură și o civilizație de factură populară de mare valoare, cu caracteristici locale specifice și inconfundabile, dar care în coordonatele esențiale se regăsește în specificul nostru național.

Pe lângă populația autohtonă românească, s-au statornicit în Maramureș tot felul de neamuri care au intrat în relație cu cei pe care i-au găsit aici, dar și între ei, "au dat" și "au primit" și toate acestea într-un lung și profund proces de interculturalitate.

Românii, împreună cu diversele seminții slave și germanice, cu evreii și ungurii, conviețuiesc demult aici, fără a intra în conflicte ireconciliabile și/sau antagonice. Aici conviețuiesc și sub raport religios ortodocși și greco-catolici, romano-catolici și reformați, dar și importante grupuri de neoprotestanți și care toți împreună încearcă să-și păstreze identitatea etnică și religioasă, să-și definească specificul.

Ne referem mai sus la extraordinara cultură și civilizație pe care au creat-o românii din acest spațiu de-a lungul secolelor și chiar mileniilor. Aceasta a fost posibil și o explicăm prin legătura indestructibilă dintre oameni și locul în care trăiesc și pe care o regăsim în conceptul de spațiu și timp al maramureșenilor. Profesorul Mihai Pop, când se referă la aceasta constată că: "Spațiul lor propriu este Ținutul Maramureșului, cu munții, pădurile și pășunile lui, cu hotarele satelor, cu apele și drumurile ce le sunt familiare. Dincolo de acestea se întinde lumea mare prin care umblă când este nevoie, și dacă găsesc același peisaj ca acasă, nu le este total străină. Străine sunt numai locurile unde "nu-i frunză și iarbă" și unde oamenii nu au aceeași limbă și aceleași obiceiuri. Dincolo de acest spațiu cognoscibil este spațiul legendar, mitologic. În spațiul propriu relațiile oamenilor se organizează după statutul lor. Femeilor le aparține casa, iar bărbaților gospodăria. Terenurile de culturi și fânețele sunt ale amândurora, dar pădurea și munții sunt doar spațiul bărbaților.

În conceptul de timp, anul calendaristic se împarte după anotimpuri și munci. Diviziunile lui sunt marcate prin obiceiuri. Timpul vieții unui om se segmentează prin succesiunea vârstelor, fiecare având

statutul propriu. Segmentele sunt marcate prin riturile de trecere (cf. A van Gennep, *les rites de passage*, 1909). Durata nelimitată are uneori timpul neamurilor, care atâta vreme cât îl cuprinde memoria generațiilor este real, iar dincolo de aceasta trece în legendă. Legendară, mitologică este și concepția vremii, a timpului în viziunea globală a existenței lumii."

Am citat din Mihai Pop această sinteză a ceea ce înseamnă "spațiul" și "timpul" în concepția filozofică a țăranului maramureșean pentru că numai astfel vom înțelege obiceiurile care sunt direct legate de aceste categorii existențiale. Vom înțelege de ce s-a organizat aici, la Sighet, capitala Maramureșului istoric, Festivalul obiceiurilor și datinilor populare, care în ultimă instanță are ca misie punerea lor în valoare într-un nou context, stimularea sătenilor de a le păstra și nu în ultimă instanță o formă de transfer a acestora spre viitor și spre oraș unde au ajuns copiii și nepoții celor care le-au creat. Vom înțelege preocuparea pentru studiul obiceiurilor, pentru cunoașterea sensurilor adânci care vin dintr-o lume îndepărtată, iată spre mileniul al III-lea.

Fără a greși, sperăm, vom spune, că pe un alt plan și cu aceleași gânduri, tot aici la Sighet s-a edificat un bogat muzeu etnografic și unul din cele mai valoroase muzee în aer liber din Europa – Muzeul satului Maramureșean, care cumulează și tezaurizează spre valorificare principalele componente ale culturii și civilizației populare materiale maramureșene.

Suntem convinși că mileniul în care am intrat, zguduit de fenomenul globalizării care cu pași repezi impune alte valori, va găsi lumea capabilă să-și reconsidere atitudinea față de contribuțiile culturale ale fiecărui neam, iar etnografia să fie așezată la locul cuvenit, așa precum muzeele etnografice vor deveni cu siguranță "academii" de studiere a "identității culturale a neamurilor", popoarelor.

În spiritul celor mai sus menționate am acumulat în acest volum studii și comunicări pe teme de etnografie și folclor, dar și de istoria culturii, care s-au prezentat aici la Muzeul etnografic al Maramureșului pe parcursul a peste 30 de ani în cadrul sesiunii științifice ce se organizează cu ocazia Festivalului de datini și obiceiuri, sesiunea fiind componenta științifică de mare prestigiu a acestei manifestări. Sesiunea a fost inițiată de către noi încă din anii '70. În 1973 prin Asociația folcloriștilor și etnografilor din județul Maramureș și Casa de creație s-a tipărit un prim volum care a cuprins comunicările susținute la primele ediții. Majoritatea celor care semnează aceste lucrări sunt cercetători de la Institutul de Etnografie și Folclor – Academia București, universitari și evident cercetători locali.

Volumul de față cuprinde o mică parte din cele peste patru sute de comunicări care s-au ținut de-a lungul anilor la sesiunile muzeului

nostru organizate cu ocazia Festivalului. Lucrările publicate, în general, prezintă fenomenul de cultură populară materială și spirituală specifice românilor, dar și altor etnii. De-a lungul anilor pe lângă universitari și cercetători din instituțiile academice au fost aici muzeografi și alți specialiști din aproape toate zonele țării. Chiar dacă multe din lucrările publicate în volum și-au pierdut actualitatea prin problematică, metodologia de cercetare, limbajul folosit în redactare, odată publicate, lucrările devin relevante și pentru istoria și evoluția cercetării pe parcursul ultimilor treizeci de ani.

Apariția cu mare și nepermisă întârziere a acestui volum se datorează faptului că forumurile superioare nu au dat importanța cuvenită, nu au acordat fonduri. Aceasta a determinat pe mulți autori să-și publice în alte părți comunicările.

Volumul este tipărit de către Muzeul Maramureșului din Sighetul Marmației cu sprijinul financiar generos acordat de către Direcția Județeană de Cultură, Culte și Patrimoniul Cultural Național – director sculptorul artist Ioan Marchiș.

Dacă Festivalul Obiceiurilor de Iarnă a fost în organizarea Casei județene de creație, respectiv a Centrului de creație de azi, a Casei de cultură și a Școlii oopulare de artă din Sighetul Marmației, Muzeul Etnografic din Sighet a asigurat cadrul organizatoric și de logistică pentru sesiunile științifice, simpozioane, întruniri amicale precum și a nenumărate expoziții pe tema obiceiurilor de iarnă, a tradițiilor în general, dar și expoziții de artă plastică cu tematică adecvată. Apore în fiecare an am cuprins în cadrul programului și o secțiune a filmului documentar etnografic la care au participat cinefilii profesioniști din studiouri, cinecluburi, muzee, etc.

În anii dinainte de '89 sesiunile științifice și Festivalul de la Sighetul Marmației erau și un pretext pentru marii Intelectuali ai Țării, scriitori, artiști, cercetători, muzeografi să vină aici "să ne comunice ceva" dar și să sărbătorească Crăciunul, care altfel era interzis, să schimbe idei într-un spațiu de sărbătoare și libertate. Dacă ar fi să-i pomenim aici și ar trebui să o facem ar fi sute de nume mari dintre care mulți ne-au părăsit și au intrat în Pantheonul Neamului. Pomenim doar numele celui care a fost mentorul nostru spiritual, Magisterul nostru Mihai Pop.

Dedicăm acest op Profesorului Academician Mihai Pop.

Sighetul Marmației, 20 decembrie 2002

Dr. Mihai Dăncuș

Etnograf

Director al Muzeului Maramureșului